

provedena a silostroj jde bezvadně. Provoz vozby silostrojem zahrnuje v sobě nejen vozbu, nýbrž i veškeré úkony, jichž jest potřebí, by silostroj byl uveden v pohyb a udržován ve stavu způsobilém k vozbě. Převzetí silostroje k opravě spadá tedy také pod pojem provozu, poněvadž v takovémto případě vlastník přenechá tomu, komu odevzdal silostroj k opravě, veškeré úkony, jichž jest třeba, by silostroj byl zase uveden ve stav způsobilý k vozbě, a zejména jízdu na zkoušku po provedené opravě, by zjištěno bylo, zda silostroj pracuje bezvadně. Pokud nižší soudy tvrdí, že jízda na zkoušku byla podniknuta v zájmu vlastníka, dlužno odvětit, že tento zájem byl pouze podružný; první a hlavní zájem měl žalovaný Otokar G. na tom, by automobil po opravě byl vyzkoušen, a tím zjištěno, že oprava byla bezvadně provedena, neboť jen za této podmínky příslušel mu nárok na mzdu. Žalobce sám uvádí, že bylo Otokaru G-ovi zapláceno za jízdu na zkoušku — samozřejmě za zdařenou jízdu —, plat ten byl částí mzdy za opravu, a nasvědčuje právě i tato okolnost tomu, že jízda na zkoušku se děla hlavně v hospodářském zájmu druhého žalovaného Otokara G-a. Dle toho, co vyloženo, byl v tomto případě podnikatelem vozby ve smyslu zákona, t. j. pánem vozby nikoli vlastník — první žalovaný Vojtěch E. — nýbrž mechanik Otokar G. — druhý žalovaný. Nevadí, že s m ě r jízdy na zkoušku byl určen nikoli druhým žalovaným, nýbrž jinými osobami, o nichž žalobce tvrdí, že jsou příbuzní prvního žalovaného; po případě že účelem jízdy bylo v e d l e vyzkoušení opraveného automobilu též vyřízení obchodní záležitosti firmy Václav R., u které automobil v Č. stál, — jakmile jest zjištěno, že vlastník — první žalovaný — o jízdě nevěděl a tudíž ji nenařídil. Poukazuje-li posléze žalobce na motivy k automobilovému zákonu a na judikaturu, stačí připomenouti, že z motivu, jak svrchu podstatným obsahem svým byly uvedeny, pro jeho názor ničeho nelze odvoditi, a že judikatura stojí na stanovisku opačném (rozhodnutí ze dne 27. března 1913, Rv II 6/23, Gl. U. N. F. 6370, — ze dne 5. února 1915, Rv I 994/14, Ger. H. 1915/27, Z. Bl. 1916 58; — ze dne 3. února 1915, Rv I 36/15 Jur. Bl. 1915/16, Z. Bl. 1915 256).

Čís. 2247.

Nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. vztahuje se též na vklady a požadavky tuzemců u vídeňské poštovní spořitelny.

(Rozh. ze dne 6. února 1923, Rv I 827/22.)

Žalující střadatelské družstvo v K. bylo se žalovanou spořitelnou v E. od roku 1916 v obchodním spojení, činíc u ní vklady jednak přímým vplatem, jednak prostřednictvím vídeňské poštovní spořitelny. Žalující družstvo vplatilo pro žalovanou spořitelnu u poštovního úřadu v K. dne 29. ledna 1919 15.000 K, dne 6. února 1919 40.000 K a dne 15. února 1919 28.000 K, jež byly žalované dne 5., 10. a 19. února 1919 vídeňskou postov. spořitelnou připsány k dobru. Dne 28. března 1919 zprávil žalovaná spořitelna žalující družstvo, že ony vklady byly vzhledem

k nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. přepsány na t. zv. konto W. Žalobě družstva, by vklady ty byly přepsány na řádné konto, a řádně zúrokovány, bylo o b ě m a n i ž š í m i s o u d y vyhověno, o d v o l a c í m s o u d e m z těchto důvodů: Ve věci samé závisí rozhodnutí tohoto sporu na vyřešení otázky, zda vztahuje se nařízení vlády ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n. též na platy, předsevzaté v oně době u poštovních úřadů v Čechách, svědčící vídeňské poštovní spořitelně. Dle §u 2 zákona ze dne 28. října 1918, čís. 11 sb. z. a n. zůstaly veškeré říšské i zemské zákony a nařízení až nadále v platnosti, tudíž i předpisy upravující až do té doby styk s vídeňskou poštovní spořitelnou. Dle přípisu ministerstva pošt a telegrafů ze dne 12. dubna 1922 byl styk s poštovní spořitelnou ve Vídni přerušen teprve výnosem řečeného ministerstva ze dne 6. března 1919, čís. 7906 dnem 7. března 1919, a od té doby byly vyřizovány ony platební poukazy vídeňské poštovní spořitelny, které do té doby došly nebo které se týkaly pensí. Že se nařízení ze dne 6. února 1919 netýkalo tohoto zákonem upraveného styku poštovní spořitelny, plyne i z účelu nařízení, jež chtělo zameziti, aby částky v korunách, jež byly placeny v cizozemsku, nebyly převedeny do tuzemska, kdežto peníze, vplacené ve styku poštovní spořitelny, byly vplaceny v tuzemsku, zůstaly v tuzemsku a byly pouze zúčtovány ve Vídni. Nechavši částky, jež jí byly připsány k dobru na jejím účtu u poštovní spořitelny ve Vídni, tak dlouho tam ležeti, až již nebylo možno, je převésti do Čech, nemůže žalovaná škodu, která jí vzešla, přesunouti dle §u 1311 obč. zák. na žalobkyni. Jest sice správné, že se žalobkyně ohradila teprve po 1½ roku proti přepisu pohledávky na konto W. Avšak z děje plyne, že žalobkyně uvěřila sdělení žalované, že její pohledávka podléhá nařízení ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., a že proto, právě tak jako žalovaná, byla v právním omylu. Poněvadž dosud není jisto, kdy a v jaké měně bude možno vypláceti pohledávky, zapsané na kontu W., jest žalobkyně ve smyslu §u 1431 obč. zák. oprávněna žádati, by její vklady byly převedeny na vkladní účet, který svého času u žalované byl k tomuto účelu zřízen, a aby přepsány byly též do její vkladní knížky a aby přiměřeně byly zúrokovány, to tím spíše, ježto výplata těchto vkladů dle prohlášení žalované ku spisum přiložených, jest obmezena. Spořitelny jsou právě tak, jako každý obchodník dle zákona povinny, vésti obchodní knihy a při tom postupovati s pečlivostí řádného obchodníka. Způsob, kterak zapsati jednotlivé vklady, není přenechán jejich libovůli, a jest proto žalobkyně oprávněna žádati, by jí byly připsány k dobru její vklady na jejím vkladním účtu, a tudíž též v její vkladní knížce, poněvadž vkladní knížka má býti důkazem o výši vkladatelovy pohledávky.

N e j v y š š í s o u d žalobu zamítl.

D ů v o d y:

Dovolání nelze upřítí oprávněnosti. Není sporu o tom, že žalující spolek byl se žalovanou spořitelnou od roku 1916 v obchodním spojení tak, že činil u žalované spořitelny vklady buďto přímo nebo prostřednictvím vídeňské poštovní spořitelny, jejíž složenky dala mu žalovaná

k použití, že vklady byly žalovanou spořitelnou zúrokovány a žalujícím spolkem bylo z nich na požádání vypláceno. Právní povaha tohoto poměru mezi stranami jest v theorii sporná. Někteří (Stubenrauch § 983, odst. 9. Krasnopolski Obligationenrecht § 67 IV) pokládají právní poměr mezi spořitelnou a vkladateli za zápůjčku, po případě za zvláštní odrudu zápůjčky, t. zv. smlouvu střadatelskou (Sparvertrag); jiní (Ehrenzweig 1920 II. sv. § 358, str. 356, Schey Obligationsverhältnisse str. 367 a násl.) za nepravidelné depositum (depositum irregulare). V tomto případě však nemá toto rozlišování praktického významu, neboť tu i tam náleží k podstatě právního poměru, že ten, kdo přijímá vklady, stává se sice jejich vlastníkem, ale — nebylo-li nic jiného ujednáno (§ 5 zákona ze dne 14. června 1868, čís. 62 ř. zák.) povinen jest, vrátiti svého času jen tolik věcí téhož druhu a téže jakosti, kolik skutečně obdržel (§§ 983, 961 obč. zák.), a není povinen, vrátiti více nebo něco jiného, než dostal. S tohoto právního hlediska nesejde na tom, kdy se žalovaná spořitelna stala vlastnící složených peněz, nýbrž jak se jí stala. Jest zjištěno, že byly vklady, učiněné dne 29. ledna, 4. a 15. února 1919 žalujícím spolkem na složenky vídeňské poštovní spořitelny, touto žalované spořitelně na jejím kontě k dobru účtovány dne 5., 10. a 19. února 1919, a nebylo vyvráceno tvrzení žalované, že byla o tom vyrozuměna dne 8., 13. a 22. února 1919 zaslanými výpisy z účtu. V této době platilo však již nařízení vlády republiky Československé ze dne 6. února 1919, čís. 57 sb. z. a n., jímž byl zakázán převod soukromých peněžních pohledávek a jakýchkoliv úhrad do území republiky Československé, pokud pohledávka byla splatná v korunách, a převody, učiněné proti tomuto zákazu, prohlášeny za neplatné. O tom, že tímto nařízením byly postiženy též vklady a požadavky tuzemcu u vídeňské poštovní spořitelny, nelze vzhledem k doslovu a úmyslu dotčeného nařízení pochybovati; nejvyšší soud v tom smyslu důsledně také rozhoduje, a nemá příčiny, by v tomto případě se odchýlil od svého stanoviska. Byť i peníze byly vyplaceny v tuzemsku, přece úhrada za ně byla utvořena ve Vídni u tamní poštovní spořitelny, a kdyby byla žalovaná chtěla do své moci dostat složené peníze, byla by musila úhrada převedena býti z Vídně do tuzemska, čemuž právě mělo býti zabráněno oním nařízením. Účel nařízení byl zcela přiléhavě naznačen v rozsudku prvního soudu, jenž vytkl, že jím měl býti zamezen přílišný příliv korun do tuzemska před okolkovací akcí; a správně poukazuje dovolatelka k tomu, že příslušným opatřením byly a musily býti postiženy též vklady tuzemcu, neboť, kdyby byl převod z vídeňské poštovní spořitelny po 6. únoru 1919 býval dovolen, byl by volným býval ne jen tuzemcům, nýbrž i cizozemcům, a byl by mohl kdokoliv — tuzemec i cizozemec — vkladem u vídeňského nebo jiného rakouského poštovního úřadu nejvyšší částky starých korun poukázati k dobropisu do tuzemska, na př. tuzemské bance, a takto si zde utvořiti požadavek, který by se byl potom přeměnil na koruny československé. Žalovaná spořitelna dostala od žalujícího spolku částky korunové, které se sice staly jejím vlastnictvím, ale tak, že byly stiženy zákazem převodu do tuzemska, jimiž tedy nemohla více disponovati v tuzemsku, a jež nemohla přeměnit na koruny československé, jež spíše sdílejí osud tisíců a tisíců jiných

vkladů tuzemců u vídeňské poštovní spořitelny, které až do úpravy nynějšího stavu, o niž se vyjednává, zatím se vyplácejí jen v Rakousku ve starých rakousko-uherských korunách (neokolkovaných bankovkách), jež žalovaná nemůže tudíž vyplatiti a proto také ne k dobru vyúčtovat i a úrokovati v korunách československých. K tomu byla by žalovaná spořitelna snad povinna tehdy, kdyby byla zavinila nynější stav, a proto dle zásad o náhradě škody byly by zavázána, obnoviti původní stav. O takovémto zavinění nelze však mluvit. Bylo již uvedeno, že žalovaná spořitelna nemohla již do tuzemska převést vklady u vídeňské poštovní spořitelny. Ministerstvo pošt a telegrafů dopisem ze dne 12. dubna 1922 sice sdělilo odvolacímu soudu na jeho dotaz, že styk s poštovní spořitelnou ve Vídni byl přerušen formálně dnem 7. března 1919 tamním výnosem ze dne 6. března 1919, čís. 7906/IV z roku 1919; že v dohodě s ministerstvem financí byla učiněna výjimka v příčině výplaty platebních poukázek v té době již došlých a platebních poukázek na pense, jež měly ještě dojiti; a že poštovní úřad v K. nepřejímal již březnem 1919 počínajíc vklady pro vídeňskou poštovní spořitelnu, vyplácel však později ještě na její účet různé menší částky, které, soudíc dle nepatrnosti, byly asi jen požitky provizními a pensijními. Než nehledíc k otázce, zda ministerstvo pošt a telegrafů, byť i v dohodě s ministerstvem financí, bylo oprávněno stanoviti výjimky z nařízení vlády — musila přece žalovaná spořitelna, která nebyla povinna znáti tato vnitřní, nikde nevyhlášená opatření, počítati s nebezpečím, že jí nebude již možno, disponovati v tuzemsku s příslušnými vklady, po případě, že převod do tuzemska přes to snad provedený, bude neplatným. Rovněž nelze žalované spořitelně přičítati za vinu, že dala dříve — kdy, nebylo zjištěno — žalujícímu spolku k dispozici složenky vídeňské poštovní spořitelny. Tím poskytla mu jen možnost, ale neuložila mu povinnosti, použití těchto složenek, a nelze shledávati nedopatření dle §u 1297 obč. zák. v tom, že neodvolala v lednu a únoru 1919 souhlas s tím, by složenek bylo použito, po případě nevyžádala si jich zpět, zvláště když sotva asi věděla, kdo kde ještě má takové složenky. Konečně nelze si nepovšimnouti toho, že žalovaná spořitelna dopisem ze dne 28. března 1919, odvolávajíc se na nařízení ze dne 6. února 1919, vyrozuměla žalující spolek, že jej zatížila vkladem 83.000 K val. 12/2 na dosavadním účtu a zároveň uznala stejným penízem na nově zřízeném účtu »Deutschösterreich W«, a na dotaz žalujícího spolku ze dne 2. dubna 1919, zda mu tím vzejde ztráta kursu nižší hodnotou vídeňské koruny, odpověděla dopisem ze dne 4. dubna 1919, že disagio vídeňské korunové měny jde na vrub spolku, což tento vzal bez výhrady na vědomí; že žalovaná spořitelna dopisem ze dne 30. dubna 1919 upozornila žalující spolek na prováděcí nařízení rakouské vlády ze dne 27. března 1919 s tím, že požadavek spolku, vedený dosud u ní na kontě Deutschösterreich, jenž nyní poveden bude na kontě »Deutschösterreich alte Kronenrechnung«, spadá pod toto nařízení, a ani tu žalující spolek nevznesl nějaké námítky; naopak dopisem ze dne 23. srpna 1920, vraceje se k pololetní uzávěrce ze dne 1. července 1920 připomenul, že mu spořitelna na kontě D. Ö. nahrazuje vždy jen 2% úroků; poněvadž však spořitelna v Š. na stejném kontě mu počítá 4%, se dotazuje, proč žalovaná spořitelna ne-

může činiti též tak. Tímto svým chováním dal žalující spolek zřejmě na jevo, že uznává za správné stanovisko žalované spořitelny, kteréž ostatně, jak vyloženo, odpovídá též zákonu, a nesrovnává se tudíž s obchodnickou slušností a poctivostí, když žalující spolek — a to jak v dovolací odpovědi sám uvádí, jen vzhledem k ojedinelému soudnímu rozhodnutí v jiné věci s jinou stranou, o němž není ani jisto, zda jeho správnost byla přezkoumána vyššími soudy, zaujal stanovisko opačné. Z toho, co uvedeno, plyne, že rozsudky nižších soudů, jež uznaly dle žaloby, s právního hlediska nemohou obstát.

Čís. 2248.

Zákon ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n., o zaopatřovacích požitcích bývalých zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém.

Ten, kdo jest dle §u 11 zákona povinen platiti zaopatřovací požitky, nemůže si srážeti drahotní přídávky, příslušející pensistům dle zákona ze dne 12. srpna 1921, čís. 299 sb. z. a n., pokud se týče dle zákona ze dne 21. prosince 1921, čís. 486 sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 6. února 1923, Rv I 839/22.)

Žalobce nastoupil 15. ledna 1877 do služby na velkostatku, jehož nynějším majitelem jest žalovaný, jako lesní adjunkt, později od 1. května 1892 byl účetním v parní pile ve V., patřící k velkostatku žalovaného, až do konce roku 1921 nepřetržitě a na to koncem roku 1921 vstoupil do výslužby po 45leté službě. Na žalobcovu žádost o vyměření pense zařadilo ředitelství velkostatku žalovaného dle vyřízení ze dne 30. ledna 1922 do skupiny 7 tabulky k zákonu čís. 130/1921 (účetní) a přiznalo mu pensi 6.000 K ročně. Při tom srazilo pokud se týče včetlo žalobci do pense částky pensijních požitků, vyplácených žalobci pensijním fondem S-ských úředníků a služebníku ve V. 3000 Kč ročně a invalidní renty vyplácené všeobecným pensijním ústavem v Praze 1.080 K, také 300% drahotní přídavek ročních 3.240 Kč, k této rentě Všeobecným pensijním ústavem v Praze vyplácených. Žalobě, by bylo uznáno právem, že žalovaný není oprávněn z pensijních požitků žalobce, přiznaných mu dle skupiny 7 tabulky zaopatřovacích požitku připojené k zákonu z 18. března 1921 čís. 130 sb. z. a n. srážeti drahotní přídavek 300% v roční výši 3.240 Kč vyplácený mu všeobecným pensijním ústavem v Praze, o b a n i ž š í s o u d y vyhověly, o d v o l a c í s o u d z těchto d u v o d u: Především dlužno uvést, že tato žaloba je žalobou určovací ve smyslu §u 228 c. ř. s., a že odvolací soud souhlasí s názorem soudu prvního, že jsou zde podmínky pro tuto žalobu, poněvadž je tato odůvodněna právním zájmem žalobce, by co nejdříve bylo určeno, zda má dostávat pensi o drahotní přídavek zmenšenou čili nic. Co se týče otázky nedostatku pasivní legitimace na straně žalovaného, není tato námitka se zřetelem na ustanovení §u 11 zákona ze dne 18. března 1921 čís. 130 sb. z. a n. odůvodněna. Nerozhoduje, zda byl nynější velkostatek Sch-ský o majetek pozustalosti W-ovské větší, právě tak jako nerozhodným je, že byl tehdy, když bylo panství Sch-ovské ještě neroz-